

הטמעת עקרונות סביבתיים בהתקשרויות ובמכרזים של הרשות המקומית

ליאור שמואלי
עו"ד וכלכלן (M.Sc)

פברואר 2010

דרך בן גוריון 2, מגדל ב.ס.ר 1 (קומה 15) רמת גן
טל' 03-7554490 פקס 03-7554491

www.ecologicalfinance.com

רכש ירוק – רקע כללי

הטמעת שיקולים סביבתיים במכרזים והתקשרויות

הגדרת תהליך עבודה לשילוב עקרונות סביבתיים

רכש ירוק - רקע

רכש ירוק = הוספת שיקולים סביבתיים למערכת השיקולים הקיימים בעת ביצוע רכישה או התקשרות לצורך אספקת שירותים.

בחינת ההשפעה של מוצרים על הסביבה תוך התחשבות בכל מחזור חיי המוצר/השירות (Life Cycle Analysis=LCA) בצורה ישירה ועקיפה.

תועלת ברמה המקומית

שיפור התנאים הסביבתיים של הקהילה המקומית.
שיפור באיכות סביבת העבודה של העובדים.

תועלת ברמה העולמית

הפחתת השפעות על הסביבה העולמית.
תרומה לקיימות בחלקים אחרים בעולם.

תועלות כלכליות

חסכון כספי בהתבסס על ניתוח מחזור חיי המוצר.
תמורה רבה יותר עבור המחיר.
שיפור באיכות המוצרים והשירותים.
עידוד הכלכלה המקומית.

תועלת לארגון עצמו

הגברת שקיפות ויעילות בארגון ובתהליכי הרכש.
שיפור בתדמית הפוליטית.
הערכות לשינויי חקיקה.
דיון פתוח ושיתוף ציבור.
שיתוף פעולה משופר בתוך הרשות באמצעות מעורבות מחלקות שונות.

רכש ירוק - רקע



במסגרת תפיסה כלכלית-סביבתית מקובלת בעולם, **גופים ציבוריים** רבים משלבים במדיניות הרכש שלהם שיקולים סביבתיים לצד שיקולים כלכליים, מתוך הבנה שהם מהווים **צרכנים גדולים** במשק של מוצרים ושירותים ופעילותם משפיעה על הסביבה.

תפיסה כלכלית-סביבתית מביאה בחשבון את **ההשפעות החיצוניות** הגלומות במוצרים על מנת להגיע ליעילות כלכלית מרבית בטווח הארוך ולעיתים גם בטווח הקצר (בעיקר מוצרים לחסכון באנרגיה).

אחת מנקודות הממשק העיקריות בהן קיים פוטנציאל להפנמה של עקרונות פיתוח בר-קיימא ודפוסי צריכה מקיימים (Sustainable Consumption) היא באמצעות שינוי דפוסי הפעילות והרכישות של רשויות מקומיות

רכש ירוק – רקע כללי

הטמעת שיקולים סביבתיים במכרזים והתקשרויות

הגדרת תהליך עבודה לשילוב עקרונות סביבתיים

הכללים החלים על הליכי רכש של רשויות מקומיות

דיני מכרזים - עקרונות כלליים

- חוק חובת מכרזים, תשנ"ב 1992
- תקנות חובת מכרזים, התשנ"ג 1993

דיני מכרזים ברשויות מקומיות

- תקנות העיריות (מכרזים), תשמ"ז 1987

הוראות ספציפיות בנושא

- חוזר החשב הכללי הוראות לעידוד רכישת מוצרים בעל תקן סביבתי במסגרת כללי הרכש הממשלתי

שיקולים בהטמעת עקרונות

סביבתיים

הכלל: עורך המכרז לא יקבע תנאי להשתתפות של מציע במכרז, אלא אם כן התנאי מתחייב מאופיו או מהותו של המכרז.

(סעי' 2א לחוק חובת מכרזים)



הכלל רלוונטי לכל סוג של תנאים במכרז לרבות תנאים סביבתיים

הכללת תנאי סף סביבתי

ניתן **להתנות** את ההשתתפות במכרז בתנאים **ענייניים** נוספים, לרבות תנאים בדבר ניסיונו של המעוניין להשתתף במכרז, כישוריו, היקף פעילותו, **עמידה בדרישות תקן ישראלי לא רשמי**, חשיבות המקום שבו מתנהלים עסקיו, וקיומן של המלצות אודותיו.

(סעי' 6 לתקנות חובת מכרזים)

שיקולים בהטמעת עקרונות

סביבתיים

קביעת אמות מידה ויתרון למציעים "ירוקים":

אמות המידה לבחירת ההצעה המעניקה את מרב היתרונות לעורך המכרז הן אלה, כולן או חלקן:

- (1) המחיר המוצע או המבוקש, לפי הענין;
- (2) איכות הטובין או המקרקעין, העבודה או השירות המוצעים, או נתונים מיוחדים שלהם, והתאמתם לעורך המכרז;
- (3) אמינותו של המציע, כישוריו, נסיונו, מומחיותו ותחומי התמחותו;
- (4) המלצות אודות המציע, אם נדרשו לפי תנאי המכרז, ומידת שביעות הרצון מאופן ביצוע התקשרויות קודמות;
- (5) **דרישות מיוחדות של עורך המכרז;**

(סע' 22 לתקנות חובת מכרזים)

מבחן הרלוונטיות של הדרישות

שיקולים בהטמעת עקרונות סביבתיים

על הרשות המקומית לפרסם את תנאי המכרז, לרבות תנאים מוקדמים להשתתפות במכרז.

(סע' 10 לתקנות העיריות מכרזים)

אם החליטה הועדה להמליץ על הצעה שאיננה הזולה ביותר, תרשום בפרוטוקול את הנימוקים להחלטה.

(סע' 22 לתקנות העיריות מכרזים)



קיימת חשיבות להגדיר את תנאי המכרז הירוקים
במסמכי המכרז ולנמק את הבחירה בתנאים

אמות המידה להכרעה במכרז תיגזרנה מנסיבות העניין, ובית המשפט לא יתערב כל עוד אמות המידה הן **סבירות**

עת"מ 201/10 (י-ם) איגוד נותני שירותי סעד נ' הביטוח הלאומי

שיקולים בהטמעת עקרונות סביבתיים

סוגיה לדיון:

האם החלטת הרשות המקומית להקטין את ההשלכות הסביבתיות מפעילותיה יכולה להוות שיקול לביצוע רכש ירוק בכל המכרזים ?

מכרזים הקשורים בתחום איכות הסביבה

- איסוף ופינוי פסולת
 - ניקוי אסבסט
 - הפעלת מט"ש
- ניתן לדרוש תנאים סביבתיים**
הן בתנאי סף והן באמות מידה
לבחינת ההצעות

תנאים לדוגמא:

עמידה בתקן ISO14001, היעדר הרשעות בעבירות סביבתיות;

שיקולים בהטמעת עקרונות

סביבתיים



מכרזים לרכישת ציוד ומוצרים לפעילות העירייה

- ציוד חשמלי (תאורת חוץ / פנים, מיזוג אוויר);

- ציוד מתכלה (כוסות, ציוד משרדי, נייר וכיוב');

- כלי רכב לשימוש העירייה (קטנועי פיקוח, רכבי עובדים);



חובת הנמקה:

הקטנת טביעת הרגל האקולוגית של העירייה במסגרת אמנת פורום ה-15

דגשים:

1. הגדרת סוג הציוד והמוצרים במפרטי המכרז (ציוד משרדי העשוי מחומרים ממוחזרים, כלי רכב היברידיים/חשמליים, ציוד חשמלי בדירוג אנרגטי A וכיוב')

2. לאחר הגדרת המוצר – ההצעות במכרז ייבחנו לפי מחיר בלבד

3. ניתן להתייחס לחישוב העלות הכלכלית לעירייה לכל אורך חיי המוצר (LCA) – לצרף אומדן בהתאם ולנמק במסמכי המכרז

תחשיב כלכלי

רכישה של מזגן עילי 1 כ"ס

לפי נתוני משרד התשתיות הלאומיות:

מזגן טורנדו plasma 120 = 0.84 קו"ט לכל שעה בקירור (0.87 בחימום)
מזגן בדירוג אנרגטי A, COP=3.6

מזגן אלקטרה INV17 = 1.00 קו"ט לכל שעה בקירור (1.06 בחימום)
מזגן בדירוג אנרגטי G, COP=3.31

התחשיב הכלכלי מבוסס על הפעלה של המזגן בזמנים הבאים:
120 יום בשנה - הפעלה של כ- 8 שעות ביום (חורף+קיץ);
120 יום בשנה - הפעלה של כ- 4 שעות ביום (עונות מעבר);
120 יום בשנה - אין הפעלה.

סה"כ 1,440 שעות בשנה

סה"כ עלות הפעלה של מזגן טורנדו ב- 1,440 שעות בשנה = 1,210 קוט"ש = 550 ₪ לשנה.

סה"כ עלות הפעלה מזגן אלקטרה ב- 1,440 שעות בשנה = 1,440 קוט"ש = 655 ₪ לשנה

סה"כ חסכון = 105 ₪ לשנה * 3 שנים = 315 ₪ לתקופת הפעלה

שיקולים בהטמעת עקרונות סביבתיים

מכרזים לרכישת שירותים שלא בנושאים סביבתיים

מכרז להפעלת מועדוניות בגני ילדים

- תנאי להשתתפות- ניסיון בתוכניות לימוד הכוללות תכנים סביבתיים;
- יתרון למציע שיציג תכנים סביבתיים במסגרת תוכניות הלימוד;

מכרז להפעלת הסעות תלמידים

- הגבלת ההשתתפות במכרז לבעלי כלי רכב היברידיים בלבד;
- יתרון בניקוד לבעלי כלי רכב היברידיים;

הנימוקים: שיפור איכות האוויר בעיר, שמירה על בריאות התלמידים

מכרז למתן זיכיון לפרסום

- תנאי להתקשרות – התחייבות לאיסוף המודעות הישנות והעברתם למחזור.

ניתן להתנות את ההשתתפות במכרז רק בתנאים עניינים הקשורים באופיו של המכרז

ניתן לתת יתרון למציעים שיעמדו בתנאים סביבתיים רלוונטיים

שיקולים בהטמעת עקרונות סביבתיים

תנאים שלא ניתן לדרוש במכרזים

היעדר רלוונטיות

לדוגמא: תקן ISO14001 למשתתפים במכרז לגביית ארנונה

חוסר מידתיות

לדוגמא: דרישה מיצרני רכב או מספקי חשמל למחזר נייר במפעל

בחינת סיווג התנאי (תנאי סף / יתרון למציע)

לדוגמא: התקשרות עם אתר מחזור במכרז לשיפוץ מבני ציבור - מתאים יותר
כתנאי להתקשרות עם המציע מאשר כתנאי סף להשתתפותו

רכש ירוק – רקע כללי

הטמעת שיקולים סביבתיים במכרזים והתקשרויות

הגדרת תהליך עבודה לשילוב עקרונות סביבתיים

סיכום

תהליך העבודה המוצע:

1. סינון ובחירה של מכרזים רלוונטיים שבהם יוטמעו עקרונות פיתוח בר קיימא / דפוסי צריכה מקיימים, ומתוכם סינון ובחירה של מוצרים (טובין או שירותים);

יתבצע עוד בשלב בו קיימת כוונה של הרשות המקומית לצאת למכרז עתידי, או נמצא בשלב בו קיים מפרט עקרוני/מקדמי של הפריטים אותם מעוניינת הרשות לרכוש באמצעות המכרז.

2. ניסוח ההמלצות הספציפיות עבור כל מוצר או שירות, אשר יוטמעו במכרז עצמו.

המלצות אלו עשויות להיות, לדוגמה:

- א. הגדרה של תנאי סף סביבתיים להתמודדות במכרז;
- ב. הטבה בניקוד במכרז למציע שמקיים עקרונות סביבתיים.

3. כתיבת הרקע וההשלכות של יישום ההמלצות על פי הפרמטרים הבאים:

- א. השפעת יישום התנאי על מחיר המוצר/השירות.
- ב. השפעת יישום התנאי על איכות המוצרים/השירותים ונוחות השימוש במוצרים.
- ג. השפעת יישום ההמלצה של היצע ותחרותיות המציעים במכרז.
- ד. ציון דוגמאות לפרויקטים ציבוריים אחרים (בארץ או בחו"ל) המיישמים תנאים דומים לגבי המוצר. (**procura+**, **ארגון ICLEI**)

סיכום

השיקולים העיקריים בביצוע רכש ירוק:

- שקיפות:** על הרשות ליידע את ספקי המוצרים והשירותים על תנאי המכרז באותה הדרך ובאותו הזמן, ולהגדיר את הדרישות הסביבתיות בצורה ברורה המאפשרת השוואה בין ההצעות.
- אי אפליה:** הקריטריונים הסביבתיים אינם יכולים לשמש להעדפת יצרן מקומי או לאומי (ניתן לקבוע זאת שלא כחלק מקריטריונים לרכש הירוק).
- זיקה למטרות המכרז:** חשיבות לקשור את הדרישה הסביבתית לעיקר המכרז. לדוגמה: אין לדרוש מיצרני רכב או מספקי חשמל למחזר נייר במפעל.
- הכרה הדדית:** על הרשות להכיר באישורים סביבתיים שניתנו על ידי גופים אחרים (כגון תווי תקן, מערכות ניהול סביבתי, דירוג מוצרים).



דרך בן גוריון 2, מגדל ב.ס.ר 1 (קומה 15) רמת גן
טל' 03-7554490 פקס 03-7554491

www.ecologicalfinance.com